

Швайко О. Д. Інтенсифікація дослідження мовних пам'яток за допомогою інтернет-технологій / О. Д. Швайко // Нові інформаційні технології для всіх: збірка праць (частина 2) Дев'ятої міжнародної конференції «Нові інформаційні технології в освіті для всіх» (ІТЕА-2014). – С. 259-264. Режим доступу: <http://issuu.com/iteaconf/docs/itea2014ua2/1?e=0>

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ПАМ'ЯТОК ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Швайко Ольга Дмитріївна

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Проаналізовано сучасні Інтернет-технології, ефективність їх використання при дослідженні мовних пам'яток. Охарактеризовано технології хмарних обчислень, лематизатора, Web 2.0. технологій, завдяки яким дослідження історичних студій проходить більше інтенсивно та результативно. Зосереджено увагу на подальшій роботі з текстами та можливість їх використання широкому загалу.

Початок ХХІ століття характеризується як постіндустріальне (інформаційне) суспільство, в якому здійснюється інформатизація всіх галузей науки і освіти. Інформатизація суспільства пов'язана, насамперед, з розвитком комп'ютерної техніки, різноманітного програмного забезпечення, глобальної мережі Інтернет та мультимедійних технологій [5].

Сучасні телекомунікаційні мережі та інформаційні технології дозволяють науковцям і викладачам бути рівноправними членами світового й загальноєвропейського дослідницько-освітнянського простору, що потребує знання ділової іноземної мови, уміння працювати з комп'ютерною технікою, спроможностей самостійно опанувати комп'ютеризовані системи фахового призначення [4, с. 4].

Новітні інформаційні технології дали можливість швидше й глибше пізнавати світ і стали невід'ємною частиною сучасного суспільства. Сьогодні неможливо уявити світ без глобальної мережі Інтернет. Дослідник має можливість отримувати найостаннішу

інформацію, активно спілкуватися з колегами з усього світу, брати участь в онлайн-конференціях, дискусіях на сторінках блогів, LiveJournal і соціальних мереж.

Проте, проведений нами аналіз науково-методичної літератури, збірників праць вітчизняних конференцій засвідчив, що зараз практично відсутні або недостатньо висвітлені теоретичні й практичні підходи до впровадження аналізу мовних пам'яток за допомогою комп'ютеризованих систем і технологій. Такі студії вже давно набули значного інтересу в мовознавчих центрах Польщі, Німеччини, і на разі над цим активно працюють у Росії (Жолобов О.).

На відміну від освіти, в якій відбувається активний розвиток застосування інформаційно-комунікаційних технологій, запроваджується e-learning, використовуються мультимедійні засоби навчання, в українській мовознавчій науці такий прогрес є недостатньо помітним і значно відстає від європейського. Зокрема, при дослідженні мовних пам'яток дуже рідко застосовують Інтернет-технології. Спрацьовує стереотипний підхід, що дослідження мовних пам'яток (літописів, актів, зводів та ін.) із сучасним інформаційно-технологічним прогресом ніяк не пов'язано.

На нашу думку, такий підхід вимагає революційних змін. Підсумовуючи вище сказане, можемо стверджувати, що актуальність даного питання має місце в сучасному науковому середовищі, адже нині якісне дослідження староукраїнської мови не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет, а це і електронні бібліотеки (як вітчизняні, так і міжнародні), енциклопедії, інтернет-видання, веб-сервіси, гіпертексти, інтерактивні сайти та ін.

Ми значно відстаємо в застосуванні методів та засобів, які не відповідають нинішнім вимогам стрімкого науково-технічного прогресу. І це повинно спонукати науковців і дослідників не компенсувати такий стан речей шляхом збільшення термінів, а, навпаки, впроваджувати й застосовувати інноваційні підходи дослідження, адаптовувати сучасні технології до вимог науки.

Працюючи над темою «Лексичне та граматичне вираження кількості та збірності в староукраїнській мові (на основі пам'яток

XIV-XVII st.)», з'ясувалось, що Інтернет-технології і в такій галузі науки можуть суттєво сприяти інтенсифікації дослідження.

Аналізуючи давні пам'ятки на знаходження вираження кількості та збірності, ми зіткнулися з тим, що процес дослідження відбувався б значно швидше, якби задати певний алгоритм лематизатору. Але звісно складність полягає в тому, що в епоху комп'ютерних технологій більшість пам'яток не оцифровані та не мають скан-копій. Ознайомившись із застосуванням лематизатора в працях О. Ф. Жолобова, погоджуємось з його думкою, що «саме в електронному вигляді те чи інше історичне джерело стає більш доступним досліднику й може бути ним досліджене в усій повноті своїх якостей» [1, с. 86]. Завдяки лематизації, дослідники зможуть отримувати й одразу бачити до кожного слова його лему (початкову форму). На перший погляд може видатись, що такий процес неможливо відтворити, проте з появою мережі Інтернет, ми користуємось пошуковими системами Google, Yahoo, Meta, Yandex, які застосовують процес знаходження слова в різних формах (стеминг). В основу електронних словників компанії АBBYY також закладено процеси стемингу та лематизації. Активізуючи словник АBBYY Lingvo 12, будь-яку форму слова в тексті можемо побачити в її початковій формі, а також значення слова та граматичні особливості.

За таким же принципом можливо працювати і над текстами XI-XIX століть. Це дасть змогу не просто інтенсифікувати роботу дослідження, а й порівнювати фонетичні, морфологічні, лексичні ознаки різних діалектів, пам'яток, і навіть відтворити процес змін.

Безумовно слід відмітити, що створення конвертації давніх текстів до форматів .doc, .pdf, .docx та інших, які були б доступні для аналізу і лематизації, процес довготривалий та потребує значних людських ресурсів.

Інтернет-технології дають змогу реалізувати знання, здібності й уміння XXI ст. й можуть вирішувати проблеми. Новітній тренд в ІТ-галузі – технології хмарних обчислень або мовою сленгу «хмара» – допоможуть організувати й пришвидшити роботу з оцифрування мовних пам'яток. В кожному мовному центрі або лабораторії з історії мови можна використовувати хмарні технології. Усі дані та інформація зможуть зберігатися на одній «хмарі» й надаватися як

Інтернет-сервіс. Кожен з центрів матиме свою папку, в якій зберігатимуться всі оброблені матеріали. Також дослідники зможуть паралельно працювати над одним завданням чи текстом і мати спільний доступ до роботи.

Системи електронного навчання вже тривалий час використовують хмарні технології. М. Шишкіна проаналізувала кілька напрямів Cloud Computing, зокрема SaaS (Software-as a Service), PaaS (Platform as a Service), IaaS (Infrastructure as a Service), CaaS (Communication as a Service) та DaaS (Desktop as a Service) [6, с. 134-136]. На нашу думку, найбільш оптимальними для застосування є сервіси: SaaS, PaaS і IaaS. Усі вони надають доступ до електронної пошти, чатів, IP-телефонії, можуть забезпечувати необхідним програмним забезпеченням, операційними системами, бібліотеками, мають антиспам-програми.

Компанії-гіганти з розвитку Інтернет і комп'ютерних технологій як Google та Microsoft запропонували свої «хмарні» сервіси для освітніх закладів – Google Apps і Office 365 відповідно. Ці служби є простими у використанні, вони не потребують дороговартісного ліцензійного програмного забезпечення, яке необхідно ще й постійно оновлювати, дають можливість безкоштовного користування, створення та зберігання документів, презентацій, графічних матеріалів будь-якого розміру. Працювати в цих сервісах можна будь-коли як з планшетів, смартфонів, ноутбуків, нетбуків, так із ПК. Для цього потрібно мати лише швидкісний інтернет.

Отже, варто відзначити зручність хмарних технологій, завдяки яким можна здійснювати важливі дослідження, створювати веб-сайти, обговорювати важливі питання в режимі online, організувати інтернет-конференції і звісно не переживати, що усі напрацювання зникнуть, так як вони зможуть зберігатись у «хмарі».

Не можна не зазначити про нові інтерактивні Web-можливості Інтернету – Веб 2.0 технології. Це сучасне покоління сайтів, які є безкоштовними й використовують нові веб-розробки, легкі в користуванні, задля підтримки середовища співпраці, творчості й комунікації [2, с. 105].

Здавалося б, що Веб 2.0 технології і дослідження мовних пам'яток знаходяться в різних площинах, проте за допомогою цих новітніх засобів дослідники зможуть інтенсифікувати роботу над розвідками, спілкуватись з мовознавцями з усього світу, користуватись джерелами різних мовознавчих надбань, зберегти розвідки для нащадків, незважаючи на кліматичні й суспільні проблеми, а також відновити інтерес у молодого покоління до дослідження. Цьому сприятимуть різні аудіозасоби, комунікативні засоби, засоби професійного розвитку.

Існує низка програм (Voki, Blabberize, Audicity), за допомогою яких можна озвучувати тексти, записувати і обробляти звуки, власноруч записані тексти, презентувати аудіопроекти або давати коментарі до виконаних завдань. Завдяки їм процес озвучування давніх текстів стає інтерактивним і цікавим. Засобами зв'язку можуть слугувати вже відомі програми Skype, ooVoo, Conferendo, Tango, а також програма Ustream, яка дозволить вам спілкуватись з ораторами усього світу. Для зв'язку та обміну файлами є можливість використовувати веб-технології WiZiQ, Ning, Google Wave, Wikispaces, Second Life, Edu 2.0, Edublogs. Завдяки їм дослідники і залучені фахівці матимуть змогу організувати й проводити онлайн-конференції, вебінари, презентації, ділитися відеоматеріалами та файлами, одночасно їх редагувати, створювати проекти, тривимірні інтерактивні об'єкти, блог для груп дослідників з метою відображення їх проектів, обміну думками, ідеями та результатами досліджень.

Необов'язково користуватись хмарними технологіями для власних нотаток. Storybird, Awesome Highlighter, Tikatok – сайти, які допоможуть створювати онлайн книги з ілюстраціями, замітками, слугуватимуть як накопичувальні ресурси, веб-блокноти для нотаток.

Таким чином Веб 2.0 технології сприятимуть:

- індивідуальній та колективній продуктивності;
- творчості і взаємодії з інформацією, опублікованою в Інтернеті;
- мультимодальній міжособистісній, груповій і суспільній комунікації;
- активній участі;

- більш високому рівню спільного навчання та співробітництва;
- соціальної мережевої співпраці, що забезпечує створення відчуття взаємоповаги і взаємозв'язків [2, с. 106].

Підсумовуючи викладене вище, можемо стверджувати, що розвиток Інтернет-технологій дає змогу пришвидшити та інтенсифікувати процес дослідження мовних пам'яток, організувати одночасно роботу кількох центрів та лабораторій, зробити процес дослідження інтерактивним і цікавим. Такий досвід роботи допоможе передавати накопичені знання не тільки від одного покоління до іншого, а й від однієї людини до іншої. Завдяки реалізації таких експериментів та за допомогою Інтернет-ресурсів це дасть можливість наступним поколінням користуватись автентичними текстами, аналізувати і порівнювати їх, слухати записи. Як бачимо, Інтернет пристосовується до потреб будь-якого користувача і полегшує роботу. Якщо ще кілька років тому для створення такого роду досліджень необхідно було дороге обладнання, програмне забезпечення, обладнані центри, які потребували значних затрат, то нині необхідно лише обрати будь-які технології, зручні для дослідника.

Отже, все розмаїття та багатство Інтернет-технологій є ідеальним інструментом для зосередження не на самому процесі дослідження, а на проблемі, яку дослідник має вирішити.

Література:

1. Жолобов О. Ф. Электронный индекс диалектизмов (лингвистические примечания к лемматизатору) / О. Ф. Жолобов // Информационные технологии и письменное наследие: материалы междунар. науч. конф. (Уфа, 28-31 октября 2010 г.) / отв. ред. В.А.Баранов. – Уфа; Ижевск: Вагант, 2010. – С. 86-90.
2. Зубенко Т. В. Досвід використання Веб 2.0 технологій у процесі підготовки майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи / Т. В. Зубенко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки, 2010. – Вип. 1.31. – С. 105-111.
3. Іващук К. О. Інформаційно-комунікаційні технології – як сучасний засіб навчання в освіті [Електронний ресурс] / К. О. Іщук.

– Режим доступу до статті:
<http://dneprschool55.dnepredu.com/uk/blog/ivashchuk>.

4. Козлакова Г. О. Теоретичні і методичні основи ступеневої підготовки майбутніх фахівців з комп'ютеризованих систем у технічних університетах : дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Г. О. Козлакова // Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2004.

5. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті [Електронний ресурс] / І. В. Ставицька. – Режим доступу до статті:<http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>.

6. Шишкіна М. П. Перспективні технології розвитку систем електронного навчання / М. П. Шишкіна // Інформаційні технології в освіті. – 2011. – Вип. 10. – С. 132-139.